

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ

«Ίδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»
(Ἰωάν. α' 29)

● ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ●
Ὁργανο ὁμωνύμου Συλλόγου
Χριστοκοπίδου 12, 105 54 - Ἀθήνα
www.ioannisvaptistis.gr

Τηλέφωνα:
2103212713 - 2103212107
e-mail: info@ioannisvaptistis.gr

● ΕΤΟΣ 60ο - ΤΕΥΧΟΣ 630 ●
● ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 ●

● «Ίδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α' 29) ●

Διαλέγουμε τὴ φωτιά;

Ἐκούσιες ἁμαρτίες

Ἐπάρχουν ἁμαρτίες, πού δέν μπορεῖ νά τίς συγχωρήσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκχύνεται (Ρωμ. ε' 5) ἀπό τό Σταυρό Του; Ναι, ὑπάρχουν! Μά τότε, πῶς ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης λέει, ὅτι «τό αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπό πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰωάν. α' 7);

Τὴν ἀπάντησι μποροῦμε νά ἐντοπίσουμε στόν ἀμέσως ἐπόμενο στίχο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου: Ὅλες τίς καθαρίζει τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὑπό τὴ βασική προϋπόθεσι, ὅτι θά τίς ὁμολογήσουμε, θά τίς παραδεχτοῦμε, θά πονέσουμε γι' αὐτές καί θά τίς προσφέρουμε πρὸς ἐξάλειψι διὰ τῆς μετανοίας: «Ἐάν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστί καί δίκαιος, ἵνα ἀφῆ τὰς ἁμαρτίας καί καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπό πάσης ἀδικίας» (Α' Ἰωάν. α' 9).

Καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή μιλάει γιὰ ἁμαρτίες, πού ὄχι μόνο δέν συγχωροῦνται, ἀλλά καί δέν ὑπάρχει γι' αὐτές ἐξιλαστική θυσία! Καί, τό ἀκόμα χειρότερο, οἱ ἁμαρτίες αὐτές, ὡς εὐφλεκτες ὕλες, πυρακτῶνουν ἀκόμα περισσότερο τὴ φωτιά τῆς αἰωνίου κολάσεως!

Ποιές εἶναι;

Πρόκειται γιὰ τίς ἐκούσιες ἁμαρτίες. Λέει ὁ Παῦλος: «Ἐκουσίως ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τό λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσι τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία» (Ἑβρ. ι' 26). Ἀπόδοσις στήν ἀπλοελληνική: «Ὅταν ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε ἐκούσια, παρά τό ὅτι εἴχαμε ἀποκτήσει ἐπίγνωσι τῆς ἀληθείας, δέν μᾶς ἀπομένει πιά καμμιά δυνατότητα νά προσφέρουμε θυσία γιὰ τίς ἁμαρτίες μας!».

● Ἄλλη βαρῦτητα ἔχει ἡ ἀκούσια ἁμαρτία, ἐκείνη, πού γίνεται ἐκ συναρπαγῆς καί λόγῳ τοῦ βρώμικου περιβάλλοντος καί ἐξ αἰτίας τῶν πειρασμῶν καί τῶν προκλήσεων, καί ἄλλη ἡ ἐκούσια ἁμαρτία.

Ἐκούσια εἶναι:

- Έκείνη, πού γίνεται έκ συστήματος.
- Έκείνη, πού έπιζητούμε πάση θυσία νά τήν διαπράξουμε.
- Έκείνη, πού έχει καταστή τρόπο ζωής.
- Έκείνη, πού τήν δικαιολογούμε.
- Έκείνη, πού όχι μόνο δέν ντρεπόμαστε, αλλά και καυχόμαστε γι' αυτήν. Όχι μόνο δέν κλαίμε, αλλά και γελάμε!
- Έκείνη, πού δέν τήν κρύβουμε, αλλά τήν προβάλλουμε και σκανδαλίζουμε άναιδέστατα.
- Έκείνη, πού τελικά τήν ανάγουμε σέ θεωρία και φιλοσοφία.
- Έκείνη, πού ξελλισσεται σέ άσέβεια!

Γνώσις και επίγνωσις

Θά μπορούσαμε νά ποϋμε, ότι κάθε άμαρτία είναι τρόπον τινά έκούσια, άφου γνωρίζουμε και τό τί είναι άμαρτία, και τό ποιές συγκεκριμένες πράξεις και έπιθυμίες λογίζονται ως άμαρτίες. Και τό γνωρίζουμε, διότι ως χριστιανοί άμαρτάνουμε «μετά τό λαβείν τήν επίγνωσιν τής άληθείας».

Μās έδωσε ό Θεός τή γνώσι και τήν επίγνωσι τής άμαρτίας. Τό Εϋάγγελιό Του είναι ξεκάθαρο. Όσοι τό άκούνε, όσοι τό μελετοϋν, όσοι θέλουν ν' άκολουθοϋν τή ζωή τοϋ Χριστοϋ, αυτοί έχουν θεογνωσία, έπομένως και αυτογνωσία. Άν οί χωρίς Χριστό άνθρωποι, «οί μή νόμον έχοντες» (Ρωμ. β' 14), έχουν σχετική επίγνωσι τής άμαρτίας, μέ βάσι τόν έμφυτο σέ όλους ήθικό νόμο, πολύ περισσότερο έχει ξεκαθαριστή στα μάτια τών χριστιανών τό τί είναι άμαρτία και ποιά λογίζονται άμαρτήματα. Έχουν λεπτότερο κριτήριο: Τήν άποκάλυψι τοϋ Θεοϋ, τό Εϋάγγελιο.

- Για όσους δέν δέχονται τό Χριστό, φυσικά ή σταυρική θυσία Του δέν λειτουργεί σωστικά, «εις άφεσιν άμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον». Γι' αυτούς «οϋκέτι περί άμαρτιών άπολείπεται θυσία». Όχι διότι ή θυσία τοϋ Χριστοϋ δέν είναι ή πηγή τής ιάσεως και τών δικών

τους άμαρτημάτων, αλλά διότι αυτοί άρνοϋνται νά προσέλθουν στην πηγή, πού άλλωστε είναι και μοναδική.

- Άλλά και για πολλούς λεγομένους χριστιανούς «οϋκέτι περί άμαρτιών άπολείπεται θυσία». Και γι' αυτούς όχι διότι ύπάρχει άμάρτημά τους τόσο δυνατό, πού νά νικάη τήν άγάπη τοϋ Χριστοϋ και νά μή τό καθαρίζει τό Αίμά Του, αλλά διότι τό βρώμικο σάκκο τών άμαρτημάτων τους δέν θέλουν νά τόν άποθέσουν στα πόδια τοϋ Έσταυρωμένου. Και αυτό γίνεται μόνο μέ τήν ειλικρινή μετάνοια, τή συντριβή και τήν έξομολόγησι.

Άπιστία και άμετανοησία

Στίς δυό τελευταίες περιπτώσεις «έκούσια», και άρα άδιόρθωτη, καθιστά τήν άμαρτία ή ή άπιστία στον Ίησοϋ Χριστό ή ή άμετανοησία.

Η μακροθυμία τοϋ Θεοϋ είναι πλουτος άδαπάνητος. Η άνοχή Του εύκαιρία για όλους. Όταν όμως καταφρονής τόν πλουτο τής χρηστότητός Του και τήν άνοχή Του και τή μακροθυμία Του, τότε ρίχνεις «άνθρακας» (Ρωμ. ιβ' 20), κάρβουνα στή φωτιά τής δικής σου κολάσεως. Άγνοείς, ότι «τό χρηστόν τοϋ Θεοϋ εις μετάνοιάν σε άγει! Κατά δέ τήν σκληρότητά σου και άμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῶ όργήν έν ήμέρα όργής και άποκαλύψεως και δικαιοκρισίας τοϋ Θεοϋ, ός άποδώσει έκάστῳ κατά τά έργα αυτοϋ» (Ρωμ. β' 4-6).

- Ό λόγος, λοιπόν, «Οϋκέτι περί άμαρτιών άπολείπεται θυσία» (Έβρ. ι' 26), δέν σημαίνει, ότι άποκλείεται ή μετάνοια!

Υπήρξαν αίρετικοί στην άρχαία Έκκλησία, πού ύποστήριζαν, ότι μετά τό βάπτισμα δέν συγχωροϋνται οί άμαρτίες, έρμηνεύοντας έσφαλμένα τά χωρία Α' Ίωάν. γ' 6 και ε' 16. Γι' αυτό και πολλοί κατηχούμενοι, από τό φόβο και τήν άγωνία, μήπως και μετά τό βά-

πτισμα μολύνουν τό λευκό χιτώνα τῆς ψυχῆς τους, ἀνέβαλλαν τό βάπτισμα γιά τό τέλος τῆς ζωῆς τους!

● **Καυτηριάζει τούς αἰρετικούς αὐτούς** ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, πού λές καί ἤξεραν πότε θάρθη τό τέλος τῆς ζωῆς τους, ἀνέβαλλαν τό βάπτισμα, γιά νά εἶναι σίγουροι γιά τήν καθαρότητά τους! Καί τούς ἀποστομώνει καί μέ τό χωρίο τῆς πρὸς Ἑβραίους. Λέει ὁ ἱερός Πατήρ: «*Οὐκ εἶπεν, “οὐκέτι ἐστὶ μετάνοια”, οὐδέ, “οὐκέτι ἐστὶν ἄφεσις”, ἀλλά, “θυσία οὐκέτι ἐστὶ”, τοῦτέστι, σταυρός δευτερός οὐκέτι ἐστὶ*» (Ε.Π.Ε. 25,80). **Μετὰ φρασις:** Δέν εἶπε (ὁ Παῦλος): «Δέν ὑπάρχει πιά μετάνοια». Οὔτε εἶπε: «Δέν ὑπάρχει πιά ἄφεσις». Ἄλλ' εἶπε: «Δέν ὑπάρχει πιά ἄλλη θυσία», δηλαδή, δεύτερος σταυρός δέν ὑπάρχει πιά.

Ἡ βαρὺτητα τῆς ἁμαρτίας

Ἄμαρτωλοί θάμαστε δυστυχῶς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μας.

Ἄς ἐκτιμοῦμε ὁμως τό πόσο ζυγίζει μιὰ ἁμαρτία, τό τί στοιχίσει στόν Κύριό μας, πού πόνεσε καί ἔπαθε γ' αὐτή τήν ἁμαρτία, καί τό τί θά στοιχίσει σέ μᾶς αἰώνια, ἂν δέν μετανοήσουμε! Τό τί περιμένει τήν ἀσυνειδησία καί ἀμετανοησία τό λέει ἐπίσης ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «*Φοβερά δέ τις ἐκδοχή κρίσεως καί πυρός ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τούς ὑπεναντίους*» (Ἑβρ. ι' 27). Ἄποδοσις στήν ἀπλοελληνική: «*Ἀντίθετα, μᾶς ἀπομένει πιά τό φοβερό ἐκεῖνο: Νά περιμένουμε τήν κρίσι καί νά ψάχνουμε γιά τό αἰώνιο πῦρ, πού πρόκειται νά καταφάη τούς ἀντιθέτους*».

● **Ἐτοιμάζουμε μόνοι μας τό φούντωμα** («ζῆλος πυρός») τῆς κολάσεως. Μᾶς ἀγάπησε ὁ Χριστός. Μᾶς φύτευσε στό σῶμα Του. Μᾶς καθάρισε. Μᾶς τάισε πνευματικά. Κι ἐμεῖς πέρα ἀπό μιὰ θεωρητική πίστι, κι αὐτή ψυχρή, δέν παρουσιάζουμε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας. Τί ἀπομένει; Νά μᾶς φάη ἡ φωτιά!

● **Καλά θά ἦταν νά μή μιλάγαμε γιά τήν κόλασι**, κι ἀκόμα καλύτερα, νά

μὴν ὑπῆρχε κόλασις! Τό νά ὑπάρχη ὁμως, τό νά τῆς ρίχνουμε μόνοι μας περισσότερες εὐφλεκτες ὕλες καί νά καίγεται «*ἑπταπλασίως*», καί νά παριστάνουμε τούς ἀδιάφορους, αὐτό εἶναι φρικτός στρουθοκαμηλισμός!

● **Εὐγένεια δέν εἶναι νά μή μιλάμε γιά τήν κόλασι**. Εὐγένεια καί καλωσύνη εἶναι ν' ἀποφύγουμε πάση θυσίᾳ τήν κόλασι γιά τόν ἑαυτό μας καί γιά τούς ἄλλους. Λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «*Ἐπειδὴν ἡμᾶς ὁ Χριστός φυτεύσει καί τῆς ἀρδείας ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, εἶτα βίον ἀκαρπον ἐπιδειξώμεθα, πῦρ ἡμᾶς ἀναμένει τό τῆς γέεννης καί φλόξ ἀσβεστος*» (Ε.Π.Ε. 25,78). **Μετὰ φρασις:** Ἄφοῦ μᾶς φυτεύσει ὁ Χριστός καί μᾶς ποτίσει πνευματικά κι ἀπολαύσουμε τή ζωή Του, ἂν κατόπιν δείξουμε ζωὴ ἀκαρπη, μᾶς περιμένει ἡ φωτιά τῆς κολάσεως, ἡ φλόγα πού ποτέ δέν σβήνει.

Πῶς σβήνει ἡ κόλασις

Μᾶς ἀγάπησε. Μᾶς θέλει κοντά Του. Ἄλλ' ἐμεῖς ὄχι ἀπλῶς δέν ἐνεργοῦμε τό καλό, ἀλλά καί παραδινόμαστε ἄνευ ὄρων στά ἁμαρτωλά πάθη.

- Ἡ ἐπιθυμία γίνεται ἁμαρτία.
- Ἡ ἁμαρτία γίνεται ἔξις.
- Ἡ ἔξις γίνεται πάθος.
- Τό πάθος γίνεται ἐξάρτησις.
- Ἡ ἐξάρτησις γίνεται πώρωσις.
- Ἡ πώρωσις φέρνει τή διάρρηξι στίς σχέσεις μας μέ τό Χριστό.

Τί ἀπομένει; Νά ζοῦμε κόλασι πρὶν ἀπό τήν κόλασι! Νά παραδοθῶμε στό ἀχόρταγο θηρίο. Λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «*Καθάπερ θηρίον παροξυνόμενον καί σφόδρα χαλεπαῖνον καί ἐξηγριωμένον οὐκ ἂν παύσαιτο, ἕως ἂν λάβῃ τινά καί καταφάγῃ, οὕτω καί τό πῦρ ἐκεῖνο, καθάπερ τις ὑπὸ ζήλου κεντούμενος, ὧν ἂν ἐπιλάβηται, οὐκ ἀφήσιν, ἀλλά τρώγει καί διασπᾷ*» (Ε.Π.Ε. 25,82). **Μετὰ φρασις:** Ὅπως ἀκριβῶς ἔνα ἐρεθισμένο θηρίο, ὑπερβολικά ἐξαγριωμένο καί μανιασμένο δέν παύει μέχρι νά συλλά-

βη κάποιον και να τον κατασπαράξει, έτσι και η φωτιά της κολάσεως. Όπως ακριβώς κάποιος, που υποκαίεται από σφοδρή επιθυμία, δεν αφήνει να του ξεφύγουν όλα αρπαξε, αλλά τα κατατρώει και τα ξεσχίζει, (έτσι και η φωτιά της κολάσεως)!

• Μέ φωτιά απειλούσε ο δήμιος τον άγιο Πολύκαρπο. Άλλ' ο άγιος ζήλος φούντωνε τόσο πολύ τη φωτιά της προσωπικής του πίστεως και της αγάπης του στο Χριστό, ώστε δεν φοβήθηκε τη φωτιά του μαρτυρίου. Άλλά και προειδοποίησε για την ασβεστη φωτιά

της κολάσεως για όσους μέχρι τέλους παραμένουν άσεβείς: «Πῦρ ἀπειλεῖς τό πρός ὧραν καιόμενον καί μετ' ὀλίγον σβεννύμενον; Ἄγνοεῖς δέ τό τῆς μελλούσης κρίσεως καί αἰωνίου κολάσεως τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ;» (Μαρτύριο αγίου Πολυκάρπου).

• Ένα δάκρυ μετανοίας αρκεί για να σβήση όλη τη φωτιά της κολάσεως. Άς είναι αυτό τό δάκρυ ή αντιπροσφορά της υπάρξεώς μας στη μεγάλη προσφορά του Σταυρού Του!

Άρχιμ. Δανιήλ Γ. Άεράκης

Κόλασις πρίν από την κόλασι!

«Δείκνυσιν (ὁ Παῦλος) πολλήν οὔσαν τήν εύκολίαν τῶν ἀγώνων, οὔτω λέγων· “Οὐκ οἶδατε, ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτούς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοι ἔστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην”; Οὔπω λέγω τήν γέενναν, φησίν, οὔδέ τήν πολλήν ἐκείνην κόλασιν, ἀλλά τήν ἐνταῦθα αἰσχύνην, ὅταν δοῦλοι γένησθε, καί ἐκόντες δοῦλοι, καί ἁμαρτίας δοῦλοι, καί ἐπί τοιούτω μισθῷ, ὥστε πάλιν ἀποθανεῖν».

Ε.Π.Ε. 17,60

Μετάφρασις

Έξηγει ό απόστολος Παῦλος πόσο εύκολος είναι ό άγώνας, λέγοντας τό έξής: Δέν ξέρετε, ότι σ' όποιον προσφέρετε τούς έαυτούς σας δούλους, γίνεστε δοῦλοι σ' αυτόν που υπακούετε, δηλαδή οι δοῦλοι της άμαρτίας θά καταλήξουν στό θάνατο, οι δοῦλοι της υπακοής του Θεού θά καταλήξουν στη δικαίωση; Δέν μιλάω άκόμα για τή γέεννα, λέει ό απόστολος Παῦλος, ούτε για εκείνη τή μεγάλη κόλασι, αλλά για τήν έδω ντροπή, όταν γίνεστε δοῦλοι της άμαρτίας, και μάλιστα μέ τή θέλησί σας, και μάλιστα μέ τέτοιο μισθό, που θά σας κάνη να πεθάνετε τον αιώνιο θάνατο.

Νά προσευχόμαστε μέ άμεσότητα.

*Όπωσδήποτε απαιτεῖται «θράσος» νά ζητάμε
νά μάς άκούσει ό Θεός, ένῶ έμεῖς δέν καταλάβαμε τί Του εἶπαμε!*

Πνευματικά θέματα

Προσευχή: Ἐλευθερία τῆς ἀγάπης

Προσευχή είναι ἡ πιό συνηθισμένη καὶ κοινὴ θρησκευτικὴ λέξη καὶ ἐνέργεια. Ἀφορᾷ χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἰδωλολάτρες. Ἀφορᾷ συνειδητοποιημένους πιστούς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἔθους θρησκευομένους.

Γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ προσευχὴ εἶναι ἡ ἀναστροφή τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς προσοχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτό του πρὸς τὸν Χριστό. Ἡ προσπάθεια ἐλευθερίας ἀπὸ τὴν ἐγωιστικὴ αὐτοαναφορικότητα στὴν ἐλευθερία τῆς ἀγάπης.

Τὸ μέγεθος καὶ τὸ βάρος τῆς ἐγωιστικῆς φίλαυτης ἀγάπης κάνει κατ' ἀναλογίαν δύσκολη τὴν προσευχὴ. Ἐνῶ ὅλες οἱ θρησκευτικὲς ἐκφράσεις καὶ ἐκδηλώσεις συνηθίζονται, γιὰ τὴν προσευχὴ ἰσχύει τὸ “ἔως τῆ στερνῆ μας πνοῆ, χρειάζεται ἀγῶνα” (ἄββᾶς Ἀγάθων Θ', Εἶπε Γέρων, ἐκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, 1996).

Ἡ προσευχὴ τῶν Χριστιανῶν ἔχει δύο μορφές.

- Τὴν προσωπικὴ ἢ οἰκογενειακὴ, στὸ “ταμιεῖον” (Ματθ. στ' 6), ὅπως λέει τὸ Εὐαγγέλιο.

- Καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μέ τούς ἀδελφούς στὶς λατρευτικὲς συνάξεις καὶ τὴν Εὐχαριστία. Ἡ Ἐκκλησία μέ τὴν κοινὴν προσευχὴ ὡς σῶμα καὶ “οἰκογένεια” Χριστοῦ προσπαθεῖ, μέ τὴν μουσικὴ ἐπένδυση τῶν λόγων τῆς κοινῆς λατρείας καὶ προσευχῆς, νὰ διευκολύνει τὰ μέλη τῆς στὸ νὰ προσεύχονται. Ὅμως πλέον εἴμαστε σέ ἐποχὴ πού ἡ ἐκ “φύσεως” δυσκολία αὐξήθηκε καὶ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη κατανοήσεως τῆς γλώσσας.

Τὸ θέμα εἶναι μεγάλο καὶ οἱ ἐνστάσεις πολλές. Ἄς δοῦμε τίς βασικότερες.

- Πρῶτὴ ἐνστασις εἶναι ὅτι χάνεται

(μέ τὴν μετάφραση) ἡ ὁμορφιά καὶ ἡ ἀκριβολογία τῆς ἀρχαίας γλώσσας.

Αὐτὸ τὸ “ἐπιχείρημα” μοιάζει μέ τὴν ἐνστασι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων αἰρετικῶν, πού θεωροῦσαν τὸν τρόπο γέννησης τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς φυσικῆς ἀνθρώπινης ὁδοῦ, ὡς πράγμα “ἀκαλλές”! Κατ' ἀναλογίαν, κάποιοι, θεωροῦν τὴν χρῆση τῆς καθημερινῆς γλώσσας ἀπαράδεκτη γιὰ τὴν ὁμορφιά τῆς Θ. Λειτουργίας ξεχνώντας ὅτι “πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως ἔσωθεν” (Ψαλμ. 44,14).

Δέν εἶναι ἡ γλωσσικὴ μορφή τὸ οὐσιώδες· ἡ γλώσσα εἶναι τὸ περιτύλιγμα. Ἄραγε δέν θὰ εἰδωλολατρεῖ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ “θεοποιώντας” ἓνα γλωσσικὸ σχῆμα, ἀφοῦ στὴν δική μας Ἐκκλησία δέν ὑπῆρξε ποτέ διδασκαλία γιὰ ἱερές γλώσσες ἢ γλώσσες τοῦ Σταυροῦ; (ἐλληνικά, λατινικά, ἐβραϊκά, στὴν ἐπιγραφή τοῦ Πιλάτου στὸν Σταυρό!).

Δέν εἶναι τὸ κάλλος τῆς γλώσσας ὁ λόγος πού χρησιμοποιήθηκαν τὰ ἐλληνικά, ἀλλὰ ἡ διὰ δόσῃ τους σχεδόν “ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον” τοῦ τότε μεσογειακοῦ κόσμου. Ἄν ἄλλη γλώσσα μιλιόταν, θὰ γινόταν χρῆση ἐκείνης, ὡς ἐπικρατούσης γλώσσας.

Ἡ ποιητικὴ δυναμικὴ καὶ ἡ ἀκριβολογία τῆς γλώσσας εἶναι μεγάλα καὶ σπουδαῖα θέματα καὶ ὅποιος τὰ ἀγνοεῖ λαθεύει. Ἄλλ' ὅμως δέν μπορεῖ νὰ εἶναι προαπαιτούμενα γιὰ τὴν σχέση μέ τὸν Χριστό καὶ τὴν Ἐκκλησία. Μακάρι νὰ γινόταν νὰ συνδυαστοῦν! Σήμερα ὅμως σέ μιὰ ἐποχὴ “φασιστικῆς” ἀπλοποίησης τῶν πάντων, εἶναι ἐξωπραγματικὸ νὰ πιστεύουμε, ὅτι μποροῦν νὰ συνδυαστοῦν καὶ τελικῶς νὰ

κλείνουμε τόν δρόμο προς τόν Χριστό στους περισσότερους, “διά τήν παράδοσιν ἡμῶν”.

• Δεύτερη ἔνσταση εἶναι ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι πλέον καθιερωμένη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καί δέν ἐπιτρέπεται ἀλλαγὴ, ἀφοῦ ἐξαγιαστικὴ ἀπὸ τὴν χρῆση αἰώνων. Ὅμως εἶναι θεολογικὴ τραγωδία νὰ μὴν ἔχουμε ξεκάθαρο μέσα μας τὸ ὅτι, παράδοση εἶναι ὁ Χριστός καί ἡ διδασκαλία τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καί ὄχι τὰ καιρικά σχήματα. Ἀποκάλυψη εἶναι ὁ Χριστός, καί συνεπῶς τὰ βιβλικά κείμενα ἔχουν ἀξία (σέ ὅποια γλῶσσα) ἐπειδὴ εἶναι Λόγος γιὰ τὴν Ἀποκάλυψη-Χριστό!!

Κάθε τι πού ἐμποδίζει τὴν γνωριμία μέ τόν Χριστό πρέπει νὰ “αἴρεται”, γιὰ νὰ γίνεται εὐκόλος καί καθαρὸς ἀπὸ ἐμπόδια ὁ δρόμος πρὸς τόν Χριστό. Ἄλλωστε ὁ Χριστός δέν ἦρθε νὰ ἐξαγιασῆ πολιτιστικά ἐκδηλώματα καί αὐτὸ μᾶς τὸ ἔδειξε μέ τὴν στάση Του γιὰ τίς παραδόσεις τῶν Ἑβραίων (Μάρκ. ζ' 8-9) καί τὴν γλῶσσα τους (Μάρκ. ζ' 6-7).

Διασαφηνίζει γιὰ δική μας χρῆση ἓνας σύγχρονος ἅγιος, ὁ ὅσιος Σιλουανός: “Καί ἂν ὑποτεθεῖ πῶς γιὰ τὴν ἀήβ' αἰτία ἡ Ἐκκλησία θά ἔχανε ὅλα τὰ βιβλία της, δηλαδή τὴν Παλαιὰ καί τὴν Καινὴ Διαθήκη, τὰ ἔργα τῶν Πατέρων καί τὰ Λειτουργικά βιβλία, τότε ἡ παράδοση θά ἀποκαθιστοῦσε τὴν ἁγία Γραφή, ἔστω ὄχι μέ τίς ἴδιες λέξεις, ἔστω σέ ἄλλη “γλῶσσα”, ἀλλὰ πάντως θά τὴν ἀποκαθιστοῦσε” (Γέρ. Σιλουανός σελ. 92). Νὰ μὴ θυμῆσουμε ἐν προκειμένῳ τὴν ἐπισήμανση τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρα Κυπριανοῦ, ἐπισκόπου Καρχηδόνας (258 μ.Χ.): “Ἡ ἐπίκληση τῆς ἀρχαιότητος μιᾶς παραδόσεως δέν εἶναι ἀπαραιτήτως τεκμήριο γνησιότητος, μπορεῖ νὰ εἶναι χρονία πλάνη”!

Ἡ ἔνσταση γιὰ τὸ ὅτι τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας (πού ἦταν ἐποχὴ ἄγνοιας καί σκοταδιοῦ) δέν χρει-

ἄστηκε ἀλλαγὴ τῆς γλώσσας καί συνεπῶς οὔτε καί σήμερα, εἶναι ἀπλῶς ἐξωπραγματικὴ. Ἡ Τουρκοκρατία ἔχει τὰ δικά της δεδομένα καί οἱ κοινότητες τῶν Ρωμηῶν τότε εἶναι κολεκτιβιστικές. Ἔχουν τὸ σχῆμα κοινότητας, ἀλλὰ οὐσιαστικά τὰ πρόσωπα ὑπάρχουν μόνο ὡς ὑπηρετές τῆς συντήρησης τῆς κολεκτιβιστικῆς κοινότητας. Ἐξω ἀπὸ τὸ μαντρί τὸ πρόβατο τὸ ἔτρωγε ὁ λύκος! Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὅμως δέν φιλοδοξεῖ νὰ εἶναι... μαντρί! Τότε ἴσως χρειάζοταν νὰ εἶναι, τώρα καί νὰ θέλει δέν γίνεται. Τότε οἱ ἄνθρωποι ὑπῆρχαν ἐπειδὴ ὑπῆρχε ἡ κοινότητα. Σήμερα εἴμαστε στό ἐντελῶς ἀντίθετο σχῆμα τῆς αὐτονομίας, οὔτε καὶ τῆς συνειδητῆς ἐνοριακῆς σχέσεως. Τότε ὁ ἄνθρωπος εἶχε μόνο ὑποχρεώσεις. Σήμερα ἔχει μόνο δικαιώματα. Τὸ “τώρα” εἶναι ἄθλιο κατὰ τὴν γνώμη κάποιων, ἀλλὰ καί τὸ “τότε” δέν πρέπει νὰ γοητεύει τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ!

• Ἡ ἐλευθερία, νὰ πραγματοποιήσῃ κανεὶς εἴτε τὸ καλὸ εἴτε τὸ κακὸ, εἶναι ὄρος ἀπαράβατος καί προϋπόθεση ἀνυπέρθετη γιὰ τὴν συμμετοχὴ στὴν Ἐκκλησία... “Ὅστις θέλει...”.

Γιὰ τοὺς τότε χριστιανούς δέν ὑπῆρχε θέμα γλώσσας, ὄχι ἐπειδὴ καταλάβαιναν τὰ λεγόμενα καί τὰ τελούμενα, ἀλλὰ γιατί ἐμπιστευόντουσαν τὸν πατέρα καί τὸν δεσπότη. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι οὔτε θέλουν νὰ ἐμπιστευθῶν οὔτε... μποροῦν, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι οἱ κληρικοί ζοῦν μέ τρόπο ἀναξιόπιστο καί στά κηρύγματά ἀκόμα “πιπιλίζουν” τὴν γνωστὴ καραμέλα, ὅτι τὰ μυστήρια τελοῦνται ἀπὸ τόν Χριστό. Φυσικά ἀπὸ τόν Χριστό τελοῦνται, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰερέων. Ἄν ὁ κληρικός δέν “παίζει” ρόλο, τότε ἔφτασε ἡ ἐποχὴ χειροτονίας ρομπότ γιὰ διπλὴ ἐξασφάλιση: καί παροχὴ ὑπηρεσιῶν καί ἔλλειψη προβλημάτων.

Εἶναι προφανές λοιπόν ὅτι δέν ὑπάρχει ἀναλογία δεδομένων. Τὸ ἐπι-

χείρημα είναι έξωπραγματικό. Πρέπει να δοῦμε και να αντιμετωπίσουμε τά τωρινά δεδομένα, σήμερα. Οί πρόγονοί μας αντιμετώπισαν τά θέματα πού είχα, ὅπως τότε αὐτοί ἔκριναν, και τώρα πλέον αὐτοί βρίσκονται στήν κρίση τοῦ Θεοῦ. Για μᾶς εἶναι ὑπεκφυγή να ἀναζητοῦμε στό παρελθόν μοτίβα λύσεων τῶν προβλημάτων τοῦ “τώρα”.

• Ἡ βασική ἀρχή τῆς “ὑπ’ οὐρανόν” Ἐκκλησίας να μή ἐπιβάλλει μιά γλῶσσα ἀλλά ἡ προσευχή να γίνεται στίς τοπικές γλώσσες και τά ιδιώματα, εἶναι καθοδηγητική και για τή σημερινή ἑλληνική πραγματικότητα. Και στίς δύο μορφές προσευχῆς πού προαναφέραμε ἐπιδιώκεται τό ἴδιο σκοπούμενο. Να ἀγαπήσουμε τόν Χριστό βαθύτερα και οὐσιαστικότερα και να Τόν βλέπουμε στό πρόσωπο κάθε ἀδελφοῦ. Να προσευχόμαστε μέ ἀμεσότητα. Ἡ γνώση και ἡ συνείδηση τῶν λεγομένων εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση σχέσεως. Και ὁπωσδήποτε, ἀπαιτεῖται “θράσος” να ζητᾶμε να μᾶς ἀκούσει, ἐνώ ἐμεῖς δέν καταλάβαμε τί Τοῦ εἶπαμε!!!

Ἡ ἀνάγκη και τό σωστό εἶναι, ὁ χριστιανός “συναγόμενος” στήν Εὐχαριστία ἢ στίς ἀκολουθίες να μπορεῖ να προσεύχεται μαζί μέ τόν ἱερέα, και ὅχι να πρέπει να σκέφτεται τί λέει ὁ ἱερέας, ἀκόμη και ἂν εἶναι κατανοητή ἡ γλῶσσα. Πολύ περισσότερο ὅταν ὁ χριστιανός βρίσκεται στήν κατάσταση πού ἐπισημαίνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Κορ. ιδ΄ 16), δηλαδή να μή μπορεῖ να πει τό ἀμήν, ἀφοῦ τίποτε δέν κατάλαβε ἀπό τά λεγόμενα!

• Τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας και ἐξηγοῦνται και κατανοοῦνται, ὅσον ἀφορᾶ στήν προσευχή και τά τελούμενα.

Ἄγνωστο - Μυστήριο εἶναι ὁ τρόπος παρέμβασης τοῦ Χριστοῦ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, στήν μεταβολή τῶν Δώρων τῆς Εὐχαριστίας ἢ τοῦ Εὐχελαίου ἢ τῆς καθιέρωσης τῶν χειροτονιῶν ἢ τοῦ Ἁγιασμοῦ και γενικῶς τῶν ὅποιων μυστηρίων ἢ πράξεων.

Ὁ Χριστός και οἱ ἐνέργειές Του εἶναι ὑπέρ λόγον. Τά τελούμενα ἀπό μᾶς και δι’ ἡμῶν εἶναι και πρέπει να εἶναι στό χωρο τῆς λογικῆς και τῆς κατανόησης, ἀλλιῶς εἶναι στόν χωρο τῆς μαγείας και ὁ ἱερέας, ἀντί διάκονος τῆς σωτηρίας τῶν ἀδελφῶν καταντᾶ “ὁ μάγος τῆς φυλῆς”. Χωρίς τουλάχιστον γνώση-κατανόηση τῶν λεγομένων στήν Θ. Εὐχαριστία ἢ τά μυστήρια, ὁ δρόμος εἶναι ἐπικινδύνως ὀλισθηρός για ἕνα “μαγικό” προσανατολισμό, στόν ὁποῖον ἀπό μέν τούς κληρικούς θά ἰσχύει τό “ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἀσφαείᾳ”, ἀπό δέ τούς πιστούς μιά ἀφασιακή “συμμετοχή” σέ λεγόμενα και τελούμενα, πού δέν ζητοῦν τήν δική τους μετοχή παρά μόνον σωματικά και ἀπό τῶν ὁποίων τήν τελετουργία ἀναμένεται ἡ σωτηρία! (Γαλ. ε΄ 2).

• Δεχθεῖτε, λοιπόν, ἀδελφοί, τόν ἀτελή κόπο αὐτῆς τῆς προσπάθειας (τῆς μετάφρασης προσευχητικῶν κειμένων) σάν μιά ἔκφραση ἀγωνίας να στηριχθεῖ ὁ λαός τοῦ Θεοῦ στήν συνειδητότητα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Πατρὸς του («Πάτερ ἡμῶν»), μέσα στόν ὁποῖο εἶναι αὐτονόητη ἡ ἀπαίτηση να κατανοεῖ τουλάχιστον τά λεγόμενα, σ’ ὅποια πνευματική ἡλικία και ἂν εὐρίσκειται. Ἄλλωστε ὁ κόπος αὐτός στόχο και σκοπό ἔχει, ὅχι τό να γίνει “ἱεραποστολικό τρίκ” ἢ “ἐπικοινωνιακό ἐφέ”, ἀλλά ὑποδομή και συνθήκη καρποφορίας για τούς χριστιανούς, πού βρίσκονται ἤδη μέσα στήν Ἐκκλησία.

Δέν αὐταπατόμαστε ὅτι μέ τέτοιες προσπάθειες θά συνάξουμε τά τέκνα τοῦ Θεοῦ τά δεσκορπισμένα, αὐτό εἶναι πολύ δύσκολη ὑπόθεση, ἀλλά προσπαθοῦμε να ὑπάρξουν συνθήκες “γῆς ἀγαθῆς” (Λουκ. η΄ 8), ὥστε ὅσοι θέλουν να κάνουν “καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δέ ἐξήκοντα, ὃ δέ τριάκοντα” (Ματθ. ιγ΄ 8). ΑΜΗΝ.

Ἄς εὐχόμεθα ὅλοι ὑπέρ ὅλων.

Ἀρχιμ. Θεοδόσιος Μαρτζοῦχος
Πρέβεζα

ΠΡΟΣΧΩΜΕΝ

Ζωντανή και κατανοητή λατρεία

Παραθέτουμε μερικές λειτουργικές επισημάνσεις από τό περίφημο και πρωτοποριακό γιά τήν ἐποχή του βιβλίο του μακαριστοῦ Γέροντος π. Γεωργασίου Παρασκευοπούλου: «*Ἐρμηνευτική ἐπιστασία ἐπί τῆς θείας Λειτουργίας*» (ἐκδ. α΄). Ὁ π. Γεωργάσιος ὑπῆρξε σεμνός λειτουργός και σπουδαῖος λειτουργιολόγος. Διακαῆς του πόθος νά ἐπιστρέψῃ ἡ λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στή ζωντανία τῶν πρώτων χριστιανῶν.

1. Γιά τήν **κατανόησι** τῶν λεγομένων στή λατρευτική σύναξι γράφει:

«*Ἡ πλήρης κατανόησις τῆς θείας Λειτουργίας θά ἀναπληρώσῃ τά ἐλλείποντα στήν Ὁρθοδοξία και θά ἐπαναφέρῃ τά χρόνια ἐκεῖνα, ὅπου “οἱ πιστεύοντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀποστόλων και τῇ κοινωνίᾳ και τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου και ταῖς προσευχαῖς” (Πράξ. β΄ 42)*» (σελ. 8).

Γιά περισσότερα γιά τόν τρόπο, πού πρέπει νά εἶναι κατανοητός, ὀφείλουμε νά ξέρουμε τό θεόπνευστο **ιδ΄ κεφάλαιο** τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς.

2. Γιά τό **σκοπό** τῆς θείας Λειτουργίας γράφει:

«*Κύριος σκοπός εἶναι ν΄ ἀπολαύσουμε τῇ γλυκειᾷ ὄψι τοῦ Προσώπου, ἄν και ὁ Κύριος, ὡς κατοικῶν “φῶς ἀπρόσιτον”, ἀόρατος διατελεῖ και οὐδεὶς δύναται νά Τόν δῆ και νά ζῆσῃ. Κυριαρχεῖται παντελῶς ἡ εὐσεβῆς ψυχή, καλεῖται ὡς βᾶτος οὐρανια, νά αἰσθάνεται τόν Κύριο μέσα τῆς ἐνοικοῦντα και ἐμπεριπατοῦντα κατά τό ἅγιο θέλημά Του. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται μέν και μέ τήν ἔνθεο προσευχή, τήν κατ΄ ἰδίαν και δημοσία, ἀλλά κυρίως μέ τό μυστήριο τῶν μυστηρίων, τῆς ἁγίας Κοινωνίας*» (σελ. 9).

Ἄν δέν νιώθουμε **γλυκα** στήν ἐπί γῆς λειτουργία, πῶς θά ζήσουμε, ἢ μάλλον θά ἀξιωθοῦμε νά ζήσουμε τῇ γλυκα τῆς ἐν οὐρανοῖς λειτουργίας;

3. Γιά τό τί εἶναι ἡ **θεία Εὐχαριστία** λέει:

«*Εἶναι ἀνάμνησις, κοινωνία και θυσία. Ὡς ἀνάμνησις τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου εἶναι συνέχεια τῆς θειοτάτης ἐκείνης Ἱερουργίας, κατά τό “Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμὴν ἀνάμνησιν” (Λουκ. κβ΄ 19). Ὡς κοινωνία εἶναι πλήρης ὑπακοή και συμμόρφωσις τῶν πιστῶν στήν Κυριακή πρόσκλησι: “Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τό Σῶμά μου”. Ὡς θυσία δέ εἶναι ἀναπαράστασις τῆς Σταυρικῆς θυσίας, συγχρόνως και πραγματική, ἀλλ΄ ἀναίμακτος θυσία”, κατά τό Α΄ Κορ. ια΄ 26*» (σελ. 11).

Ἄληθινά εἶναι **κοινωνία** τοῦ τιμίου Σώματος και τοῦ ἁγίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ **ἀνάμνησις** ἔχει σχέσι μέ τήν συνέχεια. Ἡ λειτουργία εἶναι **συνέχεια** τοῦ μυστικοῦ Δείπνου. Πῶς νά ξεχάσῃ κανεὶς τήν ὑπέρτατη προσφορὰ τοῦ Χριστοῦ;

4. Γιά τήν **ἀπλούστευσι** τῶν τελουμένων γράφει:

«*Τὴν ἀπλούστευσι (π.χ. σύντμησι ψαλμάτων, περιορισμό συμβολισμῶν, λιτότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ στολισμοῦ κ.ο.κ.) ἀπαιτεῖ ἡ παράδοσις και ἡ ἐπαναφορὰ στήν ἐκκλησία τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἀπαράμιλλος στολισμός τῆς ὀποιᾶς ἦταν ἡ χρυσῆ ἀπλότης*» (σελ. 18).

Μποροῦμε νά φανταστοῦμε **χρυσό** τό Ποτήριο τοῦ μυστικοῦ Δείπνου;

Μπορούμε νά φανταστοῦμε τό μεγάλο Ἰσχυροῦ Χριστοῦ ἐμφανιζόμενο στό Σταυρό μέ τή βαρύτιμη στολή σημερινῶν ἐπισκόπων; Τό μεγαλεῖο τῆς λειτουργίας τοῦ **Σταυροῦ** εἶναι τό ἴδιο μέ τῆς **φάτνης**: Ἡ ἀπλότητα.

5. Γιά τή λιτότητα ἐπισημαίνει:

«Ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἐσωτερικό κάλλος τῆς καί τό κάλλος αὐτό νοθεύεται καί συχνά ἀφανίζεται, ὅταν μέ τίς ἐξωτερικές λάμπεις προκαλεῖται κοσμικός θαυμασμός. Ἀφανίζεται δέ, καθ' ὃν χρόνον εἶναι ἀναγκαῖο νά διαλάμπῃ ἡ ἐσωτερικότητά τῆς, τό πλήθος τῶν ἀρετῶν τῆς, τά οὐράνια θέληγτρα τῆς, οἱ ἀτίμητοι μαργαρίτες τῆς. Νά διαλάμπουν ἀγνοί, ἀπαλλαγμένοι τοῦ ρύπου ἢ τῶν ρυτίδων τῶν ἐφημέρων λάμπσεων» (σελ. 19).

Ἐφήμερα καί ψεύτικα τά ἐξωτερικά μεγαλεῖα. Δέν μπορεῖ νά ἐνυπάρχη ὁ ζωντανός Χριστός στούς **νεκρούς τύπους** ἢ στή **χλιδάτη** κατάστασι.

6. Γιά τή συμμετοχή τοῦ λαοῦ στό **Ἀμὴν** γράφει ὁ λειτουργός π. Γεωβάσιος:

«Ἡ ἔννοια τοῦ “Ἀμὴν” συνάγεται ἀπό ὅσα γράφει ὁ ἀπόστ. Παῦλος στό **Α΄ Κορ. ιδ΄ 16...** Ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος παρομοιάζει τίς πολὺ φωνές ἀπό ὄλο τό πλήρωμα τῶν ἐκκλησιαζομένων ἀντηχήσεις τοῦ “Ἀμὴν” “πρός οὐρανίους βροχίας”.... Ποῦ σήμερα τά μυριόστομα ἐκεῖνα “Ἀμὴν” τοῦ συμπροσευχομένου τά παλαιά χρόνια λαοῦ, πού γεμίζουν τό κενό, πού ἀφυπνίζουν καί περιμαζεύουν τόν διεσκορπισμένο νοῦ ὄσων στέκουν μέ ἀμέλεια καί μέ ραθυμία;» (σελ. 42-43).

7. Γιά τὴν εὐχή τῆς **Ἀναφορᾶς**:

«**Εὐχή τῆς ἀναφορᾶς**» λέγεται ἡ εὐχή μετὰ τό «Ἄξιον καί δίκαιον». Ὁ διάκονος προετοιμάζει μέ τὴν προτροπή του τόν λαό: «**Στῶμεν καλῶς! Στῶμεν μετὰ φόβου! Πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν**». Οἱ πάντες καί τά πάντα ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ ἐντείνουν τὴν προσοχή καί τὴν προσευχή καί βοηθοῦν στό ἀνέβασμα «εἰς ὄρος ὑψηλόν», «εἰς θεὰν ἀρρήτων καί ἀθεάτων μυστηρίων». Ὅποιαδήποτε ἀνθρώπινη ἐπίδειξις ἢ ἀπροσεξία ἐξοβελίζεται. Κανείς δέν ἔχει δικαίωμα νά κλέψῃ τό πρόσωπον τῆς ἁγίας Ἀναφορᾶς, τόν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν ἀπειρῶν ἐνεργειῶν.

Δυστυχῶς εἴτε ἀπὸ ἀγνοία τῆς ἱερότητας τῶν στιγμῶν, εἴτε ἀπὸ **ἀσεβεῖς συνήθειες**, ὁ λαός, ἀλλὰ καί ὁ κληρὸς ἐνίοτε, δέν βιώνουν τό ὑψηλό θέαμα. Ὁ πατήρ **Γεωβάσιος Παρασκευόπουλος** καυτηριάζει ἐκτροπές ἀπὸ τόν ἅγιο τρόπο τῆς «ἀναφορᾶς», ἀλλὰ καί ἐπισημαίνει λειτουργικὲς ἀλήθειες γιὰ τὴν «εὐχή τῆς ἀναφορᾶς». Ἀντιγράφουμε (κάπως μεταλωτισμένα):

Ὁρισμένοι ψάλτες θεωροῦν καί τίς ἅγιες αὐτές στιγμές... δικές τους, ἀφορμὴ πρὸς μουσικὴ ἐπίδειξι καί φωνή. Σημειώνει: «**Θλιβερὴ ἢ ἀντίληψις πολλῶν ἱεροψαλτῶν, ἀλλὰ καί λειτουργῶν. Φρονοῦν, “ἀτόπως λογιζόμενοι”, ὅτι ἀνά πᾶσα στιγμή πρέπει νά δεσπόζουν στό ναό “ἄσματα φθεγγόμενοι”!** Χαροκτηρίζουμε θλιβερὴ τὴν ἀντίληψί τους, διότι προδίδει τὴ βαθύτερη ἔλλειψι λειτουργικῆς ἀγωγῆς. Ἀγνοεῖται παντελῶς ἡ ἀναγκαιότητα σέ ὠρισμένα σημεῖα τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ παράγοντος **τῆς στιγμῆς**. Ὀλίγες στιγμές στιγμῆς π.χ. πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θ. Λειτουργίας, καί συγκεκριμένως πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως “**Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...**”, προετοιμάζουν τίς ψυχές, κρούουν τά πληκτρα, διὰ νά ἀνοίξουν οἱ πόρτες τῶν καρδιῶν. Τό ἴδιο μικρὴ σιγὴ πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως τῆς ἱερωτάτης εὐχῆς τῆς ἁγίας Ἀναφορᾶς. Οὐδεμία προσθήκη ἀπὸ τοὺς ψάλτες ἐπιτρέπεται, μὴ ἔχουσα μάλιστα σχέσι μέ τό κείμενο...».

Γνωριμία με τόν ΠΑΥΛΟ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ‘Ο άνθρωπος ατιμάζεται

Ρωμ. α΄ 24-25

Αιοχρά πάθη (στ. 24)

Περιφρόνησις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καί ἐκτροπή στήν ἀσεβῆ λατρεία! Αὐτό, κατά τόν Παῦλο εἶναι ἡ εἰδωλολατρία. Ἡ ἄγνοια, πού μέ τήν πάροδο τῶν αἰῶνων κυριάρχησε στό πρόβλημα τοῦ Θεοῦ καί τήν πνευματική ζωή, δέν ἀποτελοῦσε πλήρες ἐλαφρυντικό. Ἔμοιαζε ἡ ἄγνοια αὐτή σάν τά ἀγκάθια, πού φυτρώνουν σ’ ἓνα χωράφι ἐγκαταλελειμμένο ἀπό τό γεωργό. Εἶχε τή δυνατότητα νά τό καλλιεργήσῃ, ἀλλ’ ἀδιαφόρησε. Ὅταν βεβαίως τό χωράφι κατάντησε τελείως κέρσο καί ἀδιάβατο, τότε φυσικά φαίνεται σάν ἀδύνατη ἡ ἀπόδοσις ὠραίων καρπῶν.

Ἔτσι καί ὁ ἄνθρωπος. Πῆρε ἀπό τό Θεό δυνατότητες νά καλλιεργήσῃ πνευματικά τόν ἑαυτό του, νά ζῆ μέ τή γνῶσι καί τήν ἐπίγνωσι τοῦ Δημιουργοῦ του, ἀλλ’ ἀμέλησε. Καί στό πνευματικό χωράφι φύτεψαν τά ἀγκάθια τῆς εἰδωλολατρίας καί τῆς αἰσχροσύνης· ἐκεῖ, ὅπου θά μπορούσαν ν’ ἀνθίζουν τά λουλούδια τῆς ἀληθείας καί τῆς ἀγιότητος.

• Ὁ ἄνθρωπος χειραφετήθηκε. Αὐτονομήθηκε ἀπό τόν ἀληθινό Θεό καί ὑποδουλώθηκε στό ψέμα, στήν πλάνη καί στήν ἀνηθικότητα. Ἔτσι ἐξηγεῖται τό κατάντημα, πού ἔφθασε τό κορυφαῖο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ὁ «καί εἰκόνα Θεοῦ πλασθεῖς» ἄνθρωπος. Καί γι’ αὐτό τό κατάντημα μιλάει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή: *«Διό καί παρέδωκεν αὐτούς ὁ Θεός ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ατιμάζεσθαι τά σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς»* (στ. 24). Ἀπόδοσις στήν ἀπλοελληνική: «Γι’ αὐτό τούς παρέδωσε ὁ Θεός στίς βρωμερές ἐπιθυμίες τους καί τούς ἄφησε νά ατιμάζουν μόνοι τους τά σώματά τους».

Τρεῖς φορές χρησιμοποιοῖ στήν ὅλη περικοπή τό ρῆμα *«παρέδωκε»*.

Ἐποδηλώνει ὁ Παῦλος τήν ἐγκατάλειψι τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ὁ φωτισμός Του καί ἡ βοήθειά Του προσφέρονται ἀφειδώλευτα, ἀλλ’ ὑπό ἓναν ὄρο: Ὅτι τό θέλει ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖνος, πού ἔδωσε τήν ἐλευθερία, δέν μπορεῖ ὁ ἴδιος νά μή τήν σεβασθῆ. Τραγικό βέβαια εἶναι νά σέβεται πάντοτε ὁ Θεός τήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Κάποτε σκάνδαλο. Κάποτε μυστήριο. Ἀλλά δέν γίνεται διαφορετικά. Ἡ ἐλευθερία καταξιώνει τόν ἄνθρωπο.

• Δέν ἤθελε ὁ υἱός νά μείνῃ μέ τή βούλησί του στό σπῆτι τοῦ πατέρα; Τόν ἀφήνει ὁ πατέρας, καί μάλιστα δίνοντάς του καί τό «μέρος τῆς οὐσίας» του. Ἀγάπη καί ἐλευθερία μαζί. Μά δέν εἶναι σκληρό, ὁ πατέρας ν’ ἀφήνῃ τελείως τό παιδί του, ἐπειδή αὐτό μέ τήν ἀφροσύνη καί τό ἀσύνητο τῆς νιότης ἀπομακρύνεται; Θά ἦταν σκληρό:

• Ἄν ὁ Θεός δέν παρεῖχε στόν ἄνθρωπο, πρὶν ἀπό τήν καταστρεπτική χειραφέτησί του, μωρίες εὐκαιρίες ἀγάπης καί κοινωνίας μαζί Του. Ἄν ὁ Θεός, καί μετὰ τήν ἀπομάκρυνσι τοῦ ἀνθρώπου, δέν τοῦ παρεῖχε δυνατότητες ἐπιστροφῆς καί ἀλλαγῆς.

Τό «παρέδωσε ὁ Θεός» δέν εἶναι ἀπόλυτο. Δέν τούς ἄφησε τελείως στό σκοτάδι. Σάν νά τούς ἔλεγε: *«Φεύγετε, παιδιά μου; Ἐγὼ δέν σᾶς διώχνω. Ἀπλῶς δέν μπορῶ μέ τό ζόρι νά σᾶς κρατήσω. Ἐγὼ δέν σᾶς λησμονῶ. Θά σᾶς θυμᾶμαι καί θά σᾶς περιμένω. Καί γι’ αὐτό νά μή σκοντάψετε τελείως, σᾶς χαρίζω δύο φῶτα γι’ αὐτήν τρελή πορεία σας»*. Καί τά δύο θεϊκά φῶτα, πού διατηρεῖ κάθε ἄνθρωπος μέσα του, ὅσο κι ἂν ἀποστατῆ ἀπό τό Θεό, εἶναι ἡ λογική καί ἡ συνείδησις.

Καί ὅμως, καί τά φῶτα αὐτά θέλησε νά τά μειώσῃ στό ἐλάχιστο ὁ ἄνθρωπος, ὁ φωτισβέστης ἄνθρωπος. Δέν ἔπρατε πλέον ὁ ἄνθρωπος ὅσα ὁ Θεός θέλει, ἀλλ’ ὅσα ἡ ἄτακτη ἐπιθυμία του ἀπα-

τοῦσε. Πῆρε τὸ χέρι του ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸ παρέδωσε στὸ Διάβολο. Ἐκλείσει τὰ μάτια του στὸ φῶς τοῦ Θεοῦ καὶ παραδόθηκε τελείως στὸ σκοτάδι. Ἐγινε ἓνα μέ τὴν κοπριά. Ὅπως ὁ χοῖρος θεωρεῖ φυσικό του περιβάλλον τὸ βούρκο, ἔτσι οἱ ἄνθρωποι, οἱ φωτοειδεῖς καὶ θεοειδεῖς ἄνθρωποι, ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ κυλιοῦνται στὸ βούρκο, «ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς» (στ. 24).

Ἄκαθαρσία καὶ ἀτιμία (στ. 24)

Ἄκαθαρσία καὶ ἀτιμία! Σφραγιδες, πού σφράγιζε τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Πλάστηκε μέ τιμὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ αὐτὸ τὸ σῶμα χρειάστηκε τὴν ξεχωριστὴ δημιουργικὴ διαδικασίαν τοῦ Πλάστου καὶ ἀφοῦ αὐτὸ τὸ σῶμα ἦταν κατοικητήριο τῆς ψυχῆς.

Σφραγίστηκε δυστυχῶς μέ τὴν ἁμαρτία. Καὶ ἡ ἁμαρτία ἔφερε τὸ θάνατο. Ἡ ἁμαρτία καὶ οἱ φρικτὲς συνέπειές της ἦσαν μία τραγικὴ ἐμπειρία γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸν παρέδωσε, λοιπόν, ὁ Θεὸς στὶς ἐπιθυμίες του, τὸν ἄφησε μόνο του, μήπως καὶ τὸν διδάξει ἢ πείρα. «Ὅστε διὰ τῆς πείρας τῆς ἁμαρτίας μαθεῖν τῆς οἰκείας ἀνοσίας τὸν ὑπερβολὴν» (Χρυσόστομος. Ε.Π.Ε. 16β,398).

Χρειάζεται ἡ πείρα, γιὰ νὰ διδαχθῇ ὁ ἄνθρωπος; Φυσικὰ ὄχι. Διότι κάποτε ἡ πείρα γίνεται πυρὰ καὶ κατακαίεται ὀλότελα τὸ θῦμα τοῦ κακοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὸ πλάσμα Του ν' ἀποκτᾶ πείρα τῆς ἀκαθαρσίας, τῶν ἀτίμων παθῶν, ὅπως δὲν θέλεις ἐσὺ τὸ χρυσὸ σου κόσμημα νὰ πέσει μέσ' στὸν ὑπόνομο. Ἀλλὰ κάποτε ἡ πείρα ὀδηγεῖ στὴ συναίσθησι καὶ τὴν τραγικὴ ἀναζήτησι τῆς λυτρώσεως τοῦ Θεοῦ.

Τὸ κακὸ εἶναι, ὅτι ὅσα γράφει ὁ Παῦλος, καὶ στὸ στίχο αὐτὸ καὶ στοὺς ἐπομένους, πού εἶναι ἔργα τῶν εἰδωλολατρῶν, σήμερα τὰ συναντᾶς καὶ σὲ ἄνθρώπους, πού λέγονται **Χριστιανοί**.

Ἡ σαρκικότητα, ἡ ἀτιμία, ἡ ἀκολασία, ὁ πανσεξουαλισμὸς εἰνουν νὰ κυριαρχήσουν παντοῦ.

Καὶ εἶναι τὸ κακὸ σήμερα φρικτότερο καὶ ἐξοργιστικώτερο, διότι τὸ σῶμα ἀπέκτησε ἀπίερωσ μεγαλύτερη ἰερότητα ἀπὸ τότε πού ἔγινε «πρόσλημμα» τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ.

Καὶ διότι σήμερα γνωρίζουμε καλύτερα τί σημαίνει μία σαρκικὴ ἁμαρτία. Ἀλλὰ καὶ διότι στὸ χριστιανικὸ χάρο ἔχουμε τὴ δύναμι ἐκεῖνη, πού δαμάζει τὰ αἰσχρὰ πάθη καὶ πού δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν πρό Χριστοῦ ἐποχὴ. Εἶναι ἡ χάρις ἡ δύναμις αὐτή.

Θρησκευτικὴ διαστροφή (στ. 25)

Τὸ φρικτότερο σκαλοπάτι τοῦ κακοῦ ὀνομάζεται **διαστροφή**. Τὸ ν' ἁμαρτήση κανεῖς, εἶναι ἀνθρώπινο. Ἀκόμη καὶ τὸ ν' ἀποστατήση. Ἐκεῖνο, πού προκαλεῖ περισσότερο παντός ἄλλου τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ διαστροφή. Τὸ νὰ λές τὸ φῶς, σκοτάδι καὶ τὸ σκοτάδι νὰ τὸ λές φῶς. Τὸ νὰ λές τὴν ἀλήθεια, ψέμα καὶ τὸ ψέμα νὰ τὸ προβάλλης γιὰ ἀλήθεια. Αὐτὴ τὴ διαστροφή ὁ Παῦλος τὴν ὀνομάζει «μεταλλαγὴ». Στὴν ἀρχὴ τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς δείχνει ὄλο τὸ βάθος τῆς βρωμιᾶς, τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς βρωμιᾶς. Κι αὐτὸ ὄχι γιὰ νὰ ἱκανοποιήση νοσηρὴ περιέργεια, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταδείξη, ἀπὸ ποῖο βάθος ἀνέσυρε ὁ Χριστὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ ποιά πτῶσι ἔγινε ἡ ἀνάστασις.

● Ἡ διαστροφή παρατηρεῖται καὶ στὰ δύο πεδία, καὶ στὸ **θρησκευτικὸ**, πού φανερώνει τὴ σχέσι μας μέ τὸ Θεὸ, καὶ στὸ **ἠθικὸ** καὶ κοινωνικὸ, πού φανερώνει τὴ σχέσι μας μέ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μέ τὸν ἑαυτὸ μας.

● Ἡ διαστροφή σὲ θρησκευτικὸ ἐπίπεδο, σὲ θέματα πίστεως καὶ λατρείας: «Οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἄμην» (στ. 25). Ἀπόδοσις στὴν ἀπλοελληνικὴ: «Στὴ θέσι τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ ἔβαλαν τὸ ψέμα καὶ σεβάσθησαν καὶ λάτρευαν τὴν κτίσι ἀντὶ γιὰ τὸν Κτίστην. Αὐτὸς ὁ Κτίστης (Θεὸς) εἶναι δοξασημένος στοὺς αἰῶνες ἄμην».

● Διέστρεψαν τὴν ἀλήθεια. Τὰ κτίσματα τὰ λάτρευαν γιὰ θεοὺς, τὶς πέτρες, τὰ ἀγάλματα, τὰ ζῶα, τὰ πετεινά, τὰ θηρία, τὰ στοιχεῖα τοῦ οὐρανοῦ. Ὅ,τι ἦταν ἀντικείμενο φόβου ἢ πόθου, γινόταν θεός. Φοβόνταν τὸ λιοντάρι; Τὸ θεοποιοῦσαν. Φοβόνταν τὴ φωτιά; Τὴν θεοποιοῦσαν. Κι αὐτὸ, ὄχι μόνο διότι ἦσαν ἀνίσχυροί μπροστὰ σὲ μερικὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ διότι νόμιζαν, ὅτι μέ λατρεῖες καὶ θυσίες θὰ ἐξευμένιζαν τὰ τρομερὰ φαινόμενα. Ἐπίσης ὄ,τι διακαῶς ἐπιθυμοῦσαν, γινόταν εἰδωλο. Ποθοῦσαν τὴ σάρκα; Τὴν θεοποιοῦσαν στὸ πρόσωπο τῆς Ἀφροδίτης. Ποθοῦσαν τὸ κρασί; Τὸ θεοποιοῦσαν στὸ πρόσωπο τοῦ Βάκκου.

● Ψεύτικοι θεοὶ στὴ θέσι τοῦ ἐνός, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὅταν δὲν πιστεῦη κανεῖς στὴ μία ἀλήθεια, κατασκευάζει χίλια παραμύθια.

Δ.Γ.Α.

Ἐλεύθεροι

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΙ

Ὁ Ἰωάννης (ὁ θεολόγος)
στά... παιδιά του!

Τεκνία μου! Τρυφερή λέξη. Παιδιά μου! Παιδάκια μου! Νεανίσκοι!

- Ἐνας Ἀπόστολος, μιλάει μέ στοργή γιά τά παιδιά. Εἶναι ὁ Ἰωάννης, ὁ μαθητής τῆς ἀγάπης.
- Παιδάκια μου! Σᾶς παρακαλῶ νά μήν ἀμαρτήσετε. Γιατί ἡ ἀγνότητα νά καταντήση βρωμερότητα;
- Τεκνία μου! Καί ἂν ἀμαρτήσετε, νά μήν ἀπελπίζετε. Ἔχουμε τόν Ἰησοῦ Χριστό. Δέν τιμωρεῖ. Συγχωρεῖ.
- Τεκνία μου! Σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ἀφέθησαν οἱ ἀμαρτίες.
- Πατέρες! Γονεῖς, μάθετε νά ἀγαπᾶτε σωστά, τήν ἀληθινή ἀγάπη, πού δέν χαϊδεύει, ἀλλά καί δέν κακοποιεῖ. Ἀγαπᾶτε τά παιδιά σας.
- Τεκνία μου! Μεγαλώνετε! Γίνεστε ξηφθοί. Γι' αὐτό σᾶς ὀνομάζω «νεανίσκους». Ἀντισταθῆτε στόν πειρασμό. Καί ὁ πειρασμός σήμερα εἶναι σαγηνευτικός. Εἶναι προκλητικός. Εἶναι ἠλεκτρονικός.
- Παιδιά μου! Σᾶς ἀγαπῶ, γιατί γνωρίσατε τόν πατέρα. Καί Πατέρας μας εἶναι ὁ Θεός. Ὅποιος ἀγαπᾶ τόν Θεό, τόν ἔχει Πατέρα. Δέν ἀπελπίζεται.
- Παιδιά μου! Ἀγαπᾶτε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὄχι ὅμως τόν κόσμον τοῦ κακοῦ. «Μή ἀγαπᾶτε τόν κόσμον». Ὁ κόσμος μᾶς λερώνει. Ὁ κόσμος φεύγει. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ μένει.
- Τεκνία μου! Ἡ ἀγάπη πάνω ἀπό ὅλα. Μά ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, αὐτή εἶναι ἡ ἀγάπη. Ξέρετε πῶς μοιάζει ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου σέ σύγκρισι μέ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ; Ἡ μιά εἶναι ἀπάτη, ἡ ἄλλη εἶναι ἀλήθεια. Ἡ μιά εἶναι πρόσκαιρη, ἡ ἄλλη εἶναι αἰώνια.
- Παιδιά μου! Ὅλα τά ὀνόματα τῆς

ψεύτικης κι ἀπατηλῆς ἀγάπης εἶναι γραμμένα στήν ἄμμο τῆς προσωρινότητας. Σβήνουν. Ἐνα ὄνομα εἶναι χαραγμένο πάνω στό βράχο. Ὅσα κύματα κι ἂν χτυπήσουν, τό ὄνομα παραμένει.

- Τεκνία μου! Παιδάκια μου! Μιά ἀγάπη παραμένει στό βράχο τῆς πίστεως. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

(Διασκευή ἀπό τήν Α' Ἰωάννου).

Κάστανα καί... σαγιονάρες!

Θά μπορούσε νά μήν εἶναι κάστανο. Θά μπορούσε νά ἦταν λουκούμι ἢ φυστίκια ἢ παξημαδάκι, ἢ γλυκό τοῦ κουταλιού, ἀπό ἐκεῖνα πού κερνᾶνε σέ μοναστήρια. Τέτοια μοίραζε, «τράταρε». ὅπωςδῆποτε καί ὁ ὄσιος ἄνθρωπος, ὁ **πατήρ Παῖσιος**. Καί ἀσφαλῶς οἱ ἀποδέκτες κερασμάτων ἢ μικρῶν σταυρῶν ἢ κομποσχοινίων θά ἦσαν χιλιάδες.

- Λοιπόν; Τί θά γίνῃ τώρα; Μαζί μέ τό ὄντως ἱερό του πρόσωπο θά **ιεροποιήσουμε** καί ὅλα τά ἀντικείμενά του; Θά ἐκθέτουμε σέ προσκύνῃσι ὅλα τά κερασμάτα του, ὅλα τά μικρά ἢ μεγάλα δῶρα πού ἔκανε;

- Ἐνας ἄνθρωπος ἔχει βέβαια διάφορα ροῦχα (οἱ μοναχοί καί οἱ κληρικοί καί διάφορα ράσα), διάφορα προσωπικά τους εἶδη, φανέλες καί πουκάμισα, διάφορα παπούτσια καί παντόφλες καί σαγιονάρες, διάφορα μαγειρικά ἢ κουζίνα σκεύη, διάφορα μικροέπιπλα, διάφορα βιβλία ἢ γραφική ὕλη κ.λπ..

- Τί λοιπόν θά γίνῃ; Θά **ἀγιοποιήσουμε** τό κουτάλι πού ἔτρωγε; Θά προβάλλουμε γιά προσκύνῃσι τή σαγιονάρα πού φοροῦσε; Θά ἐκθέτουμε πρὸς «ψηλάφισι» καί ἀσπασμό τό σεντόνι πού κοιμόταν; Θά λειψανοποιήσουμε τό σταμπί τοῦ σταφυλιού πού κάποτε κέ-

ρασε; Θά ὑποδεχώμαστε μέ πομπή, μέ ἑξαπτέρυγα καί μουσική, τμήμα ἀπό τό ράσο του; Θά ὀργανώσουμε πάνδημες λιτανεῖες γιά τίς... κάλτσες του; Θά τρέχουμε νά δοῦμε τό σκαμνάκι πού καθόταν ἢ τήν πεζούλα πού ἔφτιαξε; Θά κάνουμε ἱερή συλλογή ἀπό... τρίχες τῶν μαλλιῶν του ἢ τῆς γενειάδας του; Θά μεταβάλλουμε σέ παρεκκλήσι τό θάλαμο τοῦ στρατώνα, ὅπου ὑπηρέτησε τή στρατιωτική του θητεία;

- Ὁ ἅγιος ἄνθρωπος δέν εἶναι ἅγιος γιά ὅλα αὐτά. Εἶναι ἅγιος γιά τήν **χαριτωμένη βιοτή** του, γιά τήν **ὀρθή διδασκαλία** του, γιά τόν **ἀπλοϊκό καί ὠφέλιμο λόγο** του, γιά τίς **ἀρετές** του, καί πρό παντός γιά τήν **ταπεινοφροσύνη** του. Ὅλα αὐτά τά εἶχε ὁ ἅγιος Παῖσιος. Τί παραπάνω τοῦ προσθέτει ἓνα... κάστανο;

- Φαντασθῆτε τοὺς ἁγίους **Ἀποστόλους**, ὕστερα ἀπό κάθε θαῦμα τοῦ Χριστοῦ νά ἔκαναν συλλογή ἀντικειμένων σχετικῶν μέ τό θαῦμα!

Ἔτσι θά εἶχαμε ἓνα μπουκαλάκι ἀπό τό κρασί τοῦ γάμου στήν Κανά!

Θά εἶχαμε καί «κλάσματα» ἀπό τά ψωμιά πού χόρτασε ὁ Κύριος τοὺς «πεντακιςχιλίους»! Μά τά περισσεύματα δέν κρατήθηκαν γιά.. λειψανοποίησι, ἀλλά γιά **ἀγαθοεργία** καί **διδασκαλία**, γιά νά μοιρασθοῦν στοὺς φτωχοὺς καί γιά νά μὴ πετᾶμε τό ψωμί, πού ἄλλοι στεροῦνται.

- Ἐπί τέλους τί θά γίνῃ μέ τήν **ιεροποίηση** καί **λειψανοποίηση** ἀντικειμένων τῆς καθημερινότητας ἀπό τή ζωή ἑνός ἁγίου; Ἐκεῖ θά καταστήσουμε τήν πίστι μας; Στίς παντόφλες, στά σκουφάκια καί στά κάστανά;...

- Ἄν θέλῃ κάποιος νά ἔχῃ γιά ἀνάμνησι κάποιο δῶρο ἢ κάποιο ἀντικείμενο σεβασμίου προσώπου, ἄς τό ἔχῃ γιά τόν ἑαυτό του, ὄχι νά τό προβάλλῃ πρὸς... προσκύνησι!

- Δέν τό θέλουν οἱ ἅγιοι. Δέν τό ἐπιτρέπει ἢ ἐν πνεύματι λατρεία. Πρὸ παντός τό καταδικάζουν ὁ Χριστός τῶν **Τιμίων Δώρων** καί ἡ Ἐκκλησία τῆς **Ἀποστολικῆς παραδόσεως**.

Διαφωνία ἢ ἀποτειχίσις;

Διαφωνίες ὑπάρχουν. Ἄλλ' ἢ ἀγάπη καί ἡ **κοινωνία** στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, στήν Ἐκκλησία, διατηροῦνται πάση θυσία. Ἔχουμε δικαίωμα νά διαφωνοῦμε μέ ἐνέργειες ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας; Ἀσφαλῶς! Ἀλλά κάτι τέτοιο δέν σημαίνει ὕβρεις κατὰ τῶν ποιμένων. Ἔχουμε δικαίωμα νά διαμαρτυρώμαστε γιά ἀντικανονικές πράξεις ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν; Ἀσφαλῶς! Ἄλλ' αὐτό δέν σημαίνει ἀποκοπή ἀπὸ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

- Ἔχει δικαίωμα ἓνας **ἐπίσκοπος** νά κόβῃ τό μνημόσυνο τοῦ **Πατριάρχου**, τοῦ προέδρου δηλαδή τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ἀνήκει; Ἐδῶ τό «ἀσφαλῶς» δέν τό λέμε ἀπόλυτα. Βεβαίως ὑπάρχει ἓνας κανόνας, ὁ **ιε' τῆς Πρωτοδευτέρας**. Ἀλλά δέν ἀνοίγει τόσο εὐκόλα τήν πόρτα τῆς ἀποτειχίσεως (διακοπῆς μνημονεύσεως). Παρέχει στόν ἐπίσκοπο αὐτό τό δικαίωμα, ἐφ' ὅσον ὁ Πατριάρχης κηρύττει **«γυμνῇ τῇ κεφαλῇ»** αἵρεσι καί ἔχει καταδικασθῆ ἐκκλησιαστικῶς γιά τήν αἵρεσί του αὐτή.

- Σέ ἀντικανονικές ἐνέργειες προβαίνει καί ὁ νῦν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καί μάλιστα στά πλαίσια τοῦ

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ

Κωδικός
01-1323

ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ἰδιοκτήτης: Σύλλογος «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής»

Ἐπεύθυνος ἐκδόσεως: Ἄγγελ. Μπότζιου

Χριστοκοπίδου 12 - 105 54 - Ἀθήνα

www.ioannisvaptistis.gr

Τηλέφωνα: 2103212713 & 2109765440

e-mail: info@ioannisvaptistis.gr

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου:

Β. Μπουζάλας, 25 Μαρτίου 124, Περιστέρι

Ἐτησία συνδρομή:

Ἐσωτερικοῦ **10 €**. Κύπρου **20 €**.

Ἐξωτερ.: Εὐρώπης **20 €**. Ἀμερικῆς: **δολ. 25**.

Καναδᾶ καί Αὐστραλίας: **δολλάρια 30**.

Ἐπιταγές καί ἐπιστολές:

Περιοδικό «Βαπτιστής»

Χριστοκοπίδου 12, 105 54, Ἀθήνα.

οικουμενισμού. Ἄλλά δέν ἀρνήθηκε βασικό δόγμα τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως.

Υπῆρξε βέβαια κάποτε (τό 1970) διακοπή μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρα ἀπό τρεῖς Μητροπολίτες (**Ἐλευθερουπόλεως Ἀμβρόσιο, Φλωρίνης Ἀύγουστίνου, Παραμυθίας Παύλου**), ἀλλ' ὄχι γιά πάντα. Ἐπειδή πολύ ἐπικαλοῦνται τό παράδειγμα τοῦ π. Ἀύγουστίνου, ἄς γνωρίζουν, ὅτι ὁ π. Ἀύγουστίνος δέν διέκοψε τό μνημόσυνο τοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου. Τήρησε τήν **ἐνότητα**, καί μάλιστα ἐπισκέφθηκε τό Φανάρι ἐπί πατριάρχου Δημητρίου. Οὔτε ἀποστασιοποιήθηκε, οὔτε ἀποτειχίστηκε, οὔτε ἀποσχίστηκε.

- Καί ἂν ὁ ἐπίσκοπος ἔχη κάποια δυνατότητα (ὄχι ὑποχρέωσι) διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ προέδρου τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἕνας πρεσβύτερος δέν ἔχει δικαίωμα καί δυνατότητα διακοπῆς μνημονεύσεως τοῦ ἐπισκόπου του, μόνο καί μόνο διότι ὁ ἐπίσκοπος του δέν διακόπτει τή μνημόνευσι τοῦ Πατριάρχου!

Ἀποτειχίσεις καί σχίσματα

Πρεσβύτερος πνευματικό του προϋστάμενο ἔχει τόν ἐπίσκοπό του. Ἄν, λοιπόν, ὁ **ἐπίσκοπος** του κηρύττει «*γυμνή τῇ κεφαλῇ*» (δημόσια δηλαδή) αἵρεσι, τότε ἔχει δυνατότητα (ὄχι ὑποχρέωσι) νά διακόψῃ τό μνημόσυνο του.

- Ρωτᾶμε εὐθέως: Ὁ εὐλαβῆς καί σεμνός καί σεβάσμιος **Μητροπολίτης Φλωρίνης π. Θεόκλητος** κήρυξε καμμία αἵρεσι; Ὅλοι, καί οἱ φανατικότεροι ἀκόμα, ἀπαντοῦν «Ὁχι!. Εἶναι ὀρθοδοξότατος». Τότε γιατί τρεῖς-τέσσερις ρασοφόροι κλειδώνουν τίς πόρτες ναῶν καί μονῶν, νά μή λειτουργήσῃ ὁ σεβάσμιος ἐπίσκοπος τους ἢ ὁ νόμιμος ἐκπρόσωπός του;

Ζῆλο ἄς ἔχουν γιά τήν Ὁρθόδοξο πίστι. Τήν διαφωνία τους ἐναντίον **οἰκουμηνιστικῶν** ἐνεργειῶν ἄς τή διατυπώνουν. Ἄλλ' ἄς μή μονοπωλοῦν τό ζῆλο. Καί πρόπαντός ἄς μή προκαλοῦν σάλο στούς πιστούς καί γίνωνται ἀκούσια ἢ ἐκούσια

αἵτιοι σχίσματος. Ἦς ἀκούσουν τί λέει σχετικά ὁ ἱερός Χρσόστομος:

«*Ἔργον τοῦ διαβόλου τό διασπᾶν ἡμᾶς ἀπ' ἀλλήλων καί σφόδρα ἐσπούδακεν ἀνελεῖν τήν ἀγάπην, ἵνα ἐκκόψῃ τῆς διορθώσεως τήν ὁδόν καί κατάσχη ἐκείνου μέν οὖν ἐν πλάνῃ, σέ δέ ἐν ἀπεχθεία, εἶθ' οὕτως ἀποτειχίσῃ τῆς ἐκείνου σωτηρίας τήν ὁδόν*» (Ε.Π.Ε. 18α,402).

Μετὰ φρασσις: Ἔργο τοῦ διαβόλου εἶναι νά μᾶς διασπᾶ ἀπό τοὺς ἀδελφούς μας. Μέ πολύ ζῆλο προσπαθεῖ νά ἐξαλείψῃ τήν ἀγάπην, γιά νά καταστρέψῃ τό δρόμο τῆς διορθώσεως καί νά κυριεύσῃ, ἐκείνου μέν μέ τήν πλάνην, ἐσένα δέ μέ τήν ἔχθραν, καί ἔτσι νά βγάλῃ τοὺς πιστοὺς ἀπό τό δρόμο τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ.

- Εἶναι ζῆλος Ὁρθοδοξίας τό νά **εἰσπηδοῦν** κληρικοί ἄλλων Μητροπόλεων καί χωρίς τήν εὐλογία τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου νά λειτουργοῦν; Εἶναι ζῆλος Ὁρθοδοξίας τό νά συλλειτουργοῦν μέ τόν ὀποιοδήποτε καί νά ἀγνοοῦν παντελῶς τόν πατέρα τους, τόν ἐπίσκοπό τους;

- Καί ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ ναοί καί τά μοναστήρια δέν ἀποτελοῦν **ἰδιοκτησία** κανενός. Ὅσοι μόνοι τους «ἐξεκλάσθησαν» (Ρωμ. ια' 17-20) ἀπό τό δένδρο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καί ἔφυγαν μέ τή μορφή εἴτε ἀποτειχίσεως, εἴτε σχίσματος, δέν «*κουβαλοῦν*» μαζί τους τό ναό τους ἢ τό μοναστήρι τους!

- Τά ὅσα σημειώνουμε ἐδῶ ἀφοροῦν καί σέ περιστατικά ἄλλων Μητροπόλεων, περιστατικά «ἀποτειχίσεως» ἢ σχισματικῶν τάσεων. Ἄναφερθήκαμε ὁμως ἰδιαίτερα στή **Φλώρινα**, διότι ὁ ἐκεῖ ἐπίσκοπος ἐργάζεται ἱεραποστολικά στήν περιοχή ἀπό τό 1967 καί προσπαθεῖ νά εἶναι φῶς τοῦ κόσμου.

- Θά τολμοῦσαν ἄραγε οἱ σχίζοντες τήν Ἐκκλησία νά συμπεριφερθοῦν ἔτσι στόν μακαριστό **Φλωρίνης Ἀύγουστίνου**; Θά τόν περιφρονοῦσαν; Θά ἀγνοοῦσαν τήν ἐπισκοπική του παρουσία; Εὐχόμεστε νά φωτισθοῦν καί νά ἐπανέλθουν στήν κανονική τάξι, ἀκόμα καί διαφωνοῦντες. Ἡ διαφωνία δέν πρέπει νά καταλήγῃ σέ **ΣΧΙΣΜΑ**.

“Οχι ό άριστος, άλλ’ ό τυχαίος!

Τά μετάλλια στους άθλητικούς άγώνες τά δίνουμε μέ κλήρωσι; Τήν ήγεσία ενός έθνους (πρωθυπουργία) τή δίνουμε μέ κλήρωσι; Τό γαμπρό σέ μία νύφη τόν δίνουμε μέ κλήρωσι; Τό φάρμακο σ’ έναν άρρωστο τό δίνουμε μέ κλήρωσι;

- Σέ όλα θέλουμε τό καλύτερο ή τόν καλύτερο. Γιατί μόνο στην Παιδεία δέν θέλουμε τό καλύτερο ή τόν καλύτερο, τό άριστο ή τόν άριστο, τόν πρώτο ή τόν πλέον έπιμελητή και έπιτυχόντα;

- Έτσι θέσπισε ό ύπουργός τής Παιδείας κ. Κ. Γαβρόγλου: «Τή σημαία - είπε - στίς παρελάσεις δέν θά τήν σηκώνουν οί άριστοι, αλλά τυχαία! Μέ κλήρω θά βγαίνει ό σημαιοφόρος!»!

- Τό άν θά γίνονται παρελάσεις έξαρτάται κυρίως από τό πώς και γιατί γίνονται οί παρελάσεις. Άλλ’ ή κλήρωσι δέν φανερώνει σεβασμό στον κόπο και στον άγώνα. Κι άν ό κλήρος πέσει νά σηκώσει τή σημαία ένας μαθητής «άναρχικός»; Και άν έπιλέξει ό μαθητής αυτός, αντί νά σηκώσει, νά κάψει τή σημαία;

- Για όλα ύπάρχει **άξιολόγησις**. Για όλα ύπάρχουν κριτήρια. Για όλα ύπάρχουν σταδιακές άποδόσεις. Για όλα ύπάρχει ή **άξιοκρατία**. Για όλα ύπάρχουν τά προσόντα. Για όλα ύπάρχει ή **άριστεία**.

- Και άριστος μπορεί νά είναι όχι μόνο ό μαθητής του 20 ή του 19, αλλά και ό μαθητής, πού τήν περσινή ήσσονα προσπάθεια, τήν έκανε φετινή φιλότιμη προσπάθεια και έπαινετή βελτίωσι.

Λαός όρθόδοξος

Υπάρχουν άξίες, πού είναι διαχρονικές. Για τόν τόπο μας, πού λέγεται Ελλάδα, τό τρίπτυχο «Πατρίδα, Θρησκεία, Οικογένεια», είναι διαχρονικό.

- Μπορεί βέβαια νά τό καπηλεύονται πολλοί, άλλ’ αυτό δέν σημαίνει, ότι χάνει τήν ταυτότητά του.

- Μπορεί νά κάνουν μερικοί τυπικά

τό **σταυρό** τους και νά μήν έχη ή ζωή τους σχέση με τό Σταυρό του Χριστού, άλλ’ αυτό δέν σημαίνει ότι θά καταργήσουμε τό σημείο του Σταυρού, ως δόγμα και όμολογία τής χριστιανικής μας κλήσεως και ιδιότητας.

- Μπορεί νά είναι μερικοί **πατριδοκάπηλοι**, άλλ’ αυτό δέν σημαίνει, ότι θά λησμονήσουμε τήν ιστορία τής Πατρίδας μας ή θά θεωρούμε άναχρονιστικό τό νά όνομαζώμαστε **Έλλάδα**.

- Μπορεί πολλοί νά χλευάζουν τήν ήθική ζωή και τήν τιμιότητα τής ωραίας οικογένειας, άλλ’ αυτό δέν σημαίνει ότι δέν είναι ή **οικογένεια** τό **κύτταρο** τής κοινωνίας, και ειδικότερα, ότι ή χριστιανική οικογένεια δέν είναι ό **προθάλαμος** τής Έκκλησίας και ό αίμοδότης του Έθνους.

- Νά γιατί προκάλεσαν άγανάκτησι δηλώσεις του **προέδρου τής Βουλής Νικ. Βούτση**, μέ τίς όποιες θέλησε νά ξεριζώσει ό,τι έλληνικό και όρθόδοξο από τόν τόπο πού λέγεται Ελλάδα. Συγκεκριμένα είπε: «*Η έποχή δέν μπορεί νά είναι βαθύτατα συντηρητική, ούτε ή Ελλάδα ή μεταμνημονιακή (!), νά είναι Ελλάδα μέ όραμα τό “Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια”... Στην Ελλάδα ή Όρθοδοξία άφορᾷ τό 90% του πληθυσμού, αλλά ή Ελλάδα δέν είναι Όρθόδοξος λαός. Είμαστε σύγχρονο κράτος. Δέν είμαστε φονταμενταλιστικό όρθόδοξο κράτος, ούτε ταλιμπάν τής Όρθοδοξίας»!*

- Κάποιους άλλους «**ταλιμπάν**» έπρεπε νά καταδικάσει ή Βουλή. Αυτούς, πού άποτελούν τήν τρομοκρατική όργάνωσι «**Ρουβίκωνας**» και μπήκαν και άσχημόνησαν και μέσα στή Βουλή!

- Όσο για τό τί είναι ή Ελλάδα, θά ρωτάμε όχι έσᾶς, κ. Βούτση, αλλά αυτούς πού έστησαν και άνέστησαν αυτό τό κράτος. Θα ρωτήσουμε τους **μάρτυρες** και τους **ήρωες** του Έθνους.

- Ναι, ή Ελλάδα είναι ή **Οικογένεια**. Και άν, όπως πάτε, διαλύσετε θεσμούς τής οικογένειας, μετά από λίγα χρόνια δέν θά ύπάρχη Ελλάδα.

- Ναι, ή Ελλάδα είναι ή **Θρησκεία**,

πιό συγκεκριμένα ή Ἐκκλησία. Σῶμα χωρίς καρδιά εἶναι ἡ Ἑλλάδα χωρίς τὴν Ἐκκλησία. Δέν εἶναι ἄθεο κράτος ἡ Ἑλλάδα. Μπορεῖ ἄλλοι νὰ καπηλεύτηκαν τό «Ἑλλάς Ἑλλήνων Χριστιανῶν», ἀλλ' αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ζήσει χωρίς τό Χριστό καί τὴν Ἐκκλησία.

• **Ναί, ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ Πατρίδα.** Ἀνήκει στήν κοινωνία τῶν ἐθνῶν, ἀλλά μέ τή δική της **ἐθνική ταυτότητα.**

Οἱ ιδέες σας, κ. Βούτση, θέλησαν κάποτε νὰ ἐπιβληθοῦν στόν τόπο μας καί μέ τὴν αἱματηρή βία. Ἄλλ' ὁ τόπος μας δέν ὑποτάχθηκε στόν **ἄθεο κομμουνισμό.** Ἐλπίζουμε, ὅτι θά ἀνακάμψουμε σάν

Ἕλληνες, γιά νὰ εἶμαστε ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων προγόνων μας.

Σπάστε τίς ἀλυσίδες

(ὁ ὕμνος τῆς φετινῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς στήν Περαχώρα-Λουτρακίου, πού εἶχε ὡς ὄνομάσια «Σπάστε τίς ἀλυσίδες»)

Θέλω χαρούμενος κι ἐλεύθερος νὰ ζήσω.
Νά μ' ἀγαποῦν καί νά μέ καθοδηγοῦν.
Δέν θέλω νὰ πιέζουν καί νὰ σπρώχνουν
στήν κατηφόρα τοῦ κακοῦ καί στό γκρεμό.

Θέλω τὰ χέρια μου ν' ἀγγίξουν τὰ δικά Σου.
Νά ἐνωθοῦν μέ τὴν ἀγάπη Σου, Χριστέ.
Δέν θέλω ἀπ' τὰ χέρια νά μ' ἀρπάξουν
καί στῆς σκλαβιάς τίς ἀλυσίδες νὰ δεθῶ.

Θέλω ἐκεῖ πού μέ καλεῖς, Χριστέ, νὰ ζήσω,
χωρίς συνήθειες κακές καί ἐξαρτήσεις.
Δέν θέλω στό σκοτάδι νά μέ σέρνουν
ὑπουλοὶ φίλοι ἢ τῆς ψυχῆς μου οἱ ροπές.

Θέλω τὰ χέρια μου ν' ἀγγίξουν τὰ δικά Σου
.....

Ἀπ' τοῦ Σταυροῦ τὰ χέρια στάζει Αἷμα
καί σπᾶνε οἱ ἀλυσίδες τοῦ κακοῦ.

Ἐλεύθερα τὰ χέρια σας ὑψώστε,
γιά ἰκεσία καί γιά μεγάλο «εὐχαριστῶ».

Θέλω τὰ χέρια μου ν' ἀγγίξουν τὰ δικά Σου
.....

“Ὅσοι μποροῦν, στέλνουν τὰ 10 εὐρώ ἐτησίως

Θά διευκολυνθῆ ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ μας, ἂν οἱ φίλοι ἀναγνώστες στείλουν τὴ συνδρομὴ (10 εὐρώ) καί γιά τό ἔτος 2017.

- Στό λογαριασμό:

0026.0236.39.0100353548 EURO BANK.

IBAN: GR 7902602360000390100353548

- Στό λογαριασμό:

123002002008865 ALPHA BANK.

IBAN: GR 120140 1230 0200 2008 865

- Ταχυδρομικά στή διεύθυνσι: «**Βαπτιστής**», **Χριστοκοπίδου 12, 10554, Ἀθήνα.**

- Τοῦ ἐξωτερικοῦ τό ἔμβασμα στό ὄνομα «**Βαπτιστής**» (χωρίς τὴ λέξι Περιοδικό).

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2018

“ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ”

Κυκλοφορεῖ τό ἡμερολόγιο τοῦ Συλλόγου μας γιά τό ἔτος 2018.

Ἀφιερωμένο στή

Μετάνοια, τὴν πρώτη ἀνάγκη

Τό ἡμερολόγιο τιμᾶται 1 εὐρώ.
Γιά περισσότερα (πάνω ἀπό 20) γίνεται ἀνάλογη ἔκπτωσης.

Τηλέφ.: 2103212713 - 2109765440.